

Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

2011 mccc 4

RHAN 1

ATGYFNERTHU DEMOCRATIAETH LEOL

PENNOD 1

HYBU A CHEFNOGI AELODAETH O AWDURDODAU LLEOL

Arolwg o gynghorwyr ac ymgeiswyr na fu iddynt lwyddo i gael eu hethol yn gynghorwyr

1 Dyletswydd i gynnal arolwg

- (1) Rhaid i awdurdod lleol, yn unol â rheoliadau o dan yr adran hon, gynnal arolwg—
  - (a) o gynghorwyr yn ei ardal, a
  - (b) o ymgeiswyr na fu iddynt lwyddo i gael eu hethol i swydd cynghorydd yn ei ardal.
- (2) Rhaid i awdurdod lleol gynnal arolwg [^{F1}, neu drefnu i gynnal arolwg, mewn perthynas â phob] etholiad cyffredin—
  - (a) ar gyfer cyngor y sir neu'r fwrdeistref sirol, a
  - (b) ar gyfer cyngor cymuned yn ardal yr awdurdod lleol.
- (3) Rhaid i'r arolwg gael ei gynnal—
  - (a) drwy ofyn cwestiynau rhagnodedig ar unrhyw ffurf rhagnodedig neu mewn unrhyw ddull rhagnodedig, a
  - (b) drwy grynhoi'r wybodaeth ar unrhyw ffurf rhagnodedig neu mewn unrhyw ddull rhagnodedig.

[^{F2}(3A) Yn achos etholiad cyffredin caniateir i arolwg gael ei gynnal—

- (a) yn llwyr ar ôl yr etholiad cyffredin, neu

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, PENNOD 1. (See end of Document for details)

- (b) drwy ofyn i'r ymgeiswyr i gael eu hethol i swydd cynghorydd ateb y cwestiynau rhagnodedig cyn yr etholiad cyffredin a chrynhoi'r wybodaeth a ddarparwyd wedi hynny.]
- (4) Mae'r cwestiynau y caniateir eu rhagnodi o dan is-adran (3) yn cynnwys cwestiynau (ond heb fod yn gyfyngedig iddynt) ynglŷn â'r unigolyn y maent wedi eu cyfeirio ato ynghylch—
- (a) rhywedd;
  - (b) cyfeiriadedd rhywiol;
  - (c) iaith;
  - (d) hil;
  - (e) oedran;
  - (f) anabledd;
  - (g) crefydd neu gred;
  - (h) iechyd;
  - (i) addysg a chymwysterau;
  - (j) cyflogaeth;
  - (k) gwaith fel cynghorydd.
- (5) Nid oes dim yn yr adran hon sy'n gosod dyletswydd ar [^{F3}unrhyw unigolyn] i ddarparu unrhyw wybodaeth.

^{F4}(6) .....

(7) Yn yr adran hon—

ystyr “anabledd” (“*disability*”) yw amhariad corfforol neu feddyliol a chanddo effaith andwyol sylweddol a hirdymor ar allu person i gyflawni gweithgareddau beunyddiol normal;

ystyr “cred” (“*belief*”) yw unrhyw gred grefyddol neu athronyddol ac mae cyfeiriad at gred yn cynnwys cyfeiriad at ddiffyg cred;

ystyr “crefydd” (“*religion*”) yw unrhyw grefydd ac mae cyfeiriad at grefydd yn cynnwys cyfeiriad at ddiffyg crefydd;

ystyr “cyfeiriadedd rhywiol” (“*sexual orientation*”) yw cyfeiriadedd rhywiol person—

(a) tuag at bersonau o'r un rhyw,

(b) tuag at bersonau o'r rhyw arall, neu

(c) tuag at bersonau o'r naill ryw neu'r llall;

mae “cynghorydd” (“*councillor*”) yn cynnwys cynghorydd cymuned;

ystyr “hil” (“*race*”) yw lliw, cenedligrwydd neu darddiad ethnig neu genedlaethol.

Diwygiadau Testunol

- F1** Geiriau yn a. 1(2) wedi eu hamnewid (25.1.2016) gan Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 (anaw 6), **aa. 42(2)**, 46(1)
- F2** A. 1(3A) wedi ei fewnosod (25.1.2016) gan Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 (anaw 6), **aa. 42(3)**, 46(1)
- F3** Geiriau yn a. 1(5) wedi eu hamnewid (25.1.2016) gan Deddf Llywodraeth Leol (Cymru) 2015 (anaw 6), **aa. 42(4)**, 46(1)

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, PENNOD 1. (See end of Document for details)

F4 A. 1(6) wedi ei hepgor (25.1.2016) yn rhinwedd [Deddf Llywodraeth Leol \(Cymru\) 2015 \(anaw 6\)](#), [aa. 42\(5\)](#), 46(1)

Gwybodaeth Cychwyn

I1 A. 1 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler [a. 178\(3\)](#)

2 Cwblhau arolwg a chyhoeddi gwybodaeth

- (1) Rhaid i awdurdod lleol gwblhau ei arolwg a darparu'r wybodaeth sy'n cael ei chrynhai ganddo i Weinidogion Cymru cyn pen chwe mis ar ôl dyddiad yr etholiad cyffredin y mae'n ymwneud ag ef.
- (2) Rhaid i awdurdod lleol ddarparu'r wybodaeth ar unrhyw ffurf ragnodedig neu mewn unrhyw ddull rhagnodedig.
- (3) Caiff awdurdod lleol gyhoeddi'r wybodaeth sy'n cael ei chrynhai gan arolwg yn y dull y mae o'r farn ei bod yn briodol ei chyhoeddi, yn ddarostyngedig i is-adran (6).
- (4) Rhaid i Weinidogion Cymru—
  - (a) crynhai'r wybodaeth a gânt oddi wrth awdurdodau lleol o dan yr adran hon, a
  - (b) ei chyhoeddi cyn pen deuddeg mis ar ôl dyddiad yr etholiad cyffredin y mae'n ymwneud ag ef.
- (5) Caiff Gweinidogion Cymru—
  - (a) cyhoeddi gwybodaeth o dan is-adran (4)(b) yn y dull y maent o'r farn ei bod yn briodol ei chyhoeddi, yn ddarostyngedig i is-adran (6);
  - (b) rhannu unrhyw wybodaeth a ddarperir iddynt o dan is-adran (1) ag unrhyw gorff sy'n cynrychioli buddiannau cynghorau sir, cynghorau bwrdeistref sirol neu gynghorau cymuned yng Nghymru.
- (6) Nid yw unrhyw wybodaeth a geir o dan adran 1 neu'r adran hon i'w chyhoeddi na'i rhannu ar unrhyw ffurf sydd, naill ai ar ei phen ei hun neu ar y cyd ag unrhyw wybodaeth arall, yn datgelu pwy yw unrhyw unigolyn y mae'n ymwneud ag ef neu'n ei gwneud yn bosibl i'r unigolyn hwnnw gael ei adnabod.

Gwybodaeth Cychwyn

I2 A. 2 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler [a. 178\(3\)](#)

3 Canllawiau ynghylch arolygon

Wrth arfer ei swyddogaethau o dan adrannau 1 a 2, rhaid i awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru.

Gwybodaeth Cychwyn

I3 A. 3 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler [a. 178\(3\)](#)

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, PENNOD 1. (See end of Document for details)

Cefnogi aelodaeth

F54 Mynychu cyfarfodydd o bell

.....

Diwygiadau Testunol

F5 A. 4 wedi ei hepgor (1.5.2021) yn rhinwedd [Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau \(Cymru\) 2021 \(asc 1\)](#), a. 175(7), **Atod. 4 para. 23(2)**; O.S. 2021/354, ergl. 2(c)

5 Adroddiadau blynyddol gan aelodau o awdurdod lleol

- (1) Rhaid i awdurdod lleol wneud trefniadau—
  - (a) i bob person sy'n aelod o'r awdurdod lunio adroddiad blynyddol ynghylch gweithgareddau'r person fel aelod o'r awdurdod yn ystod y flwyddyn y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi,
  - (b) i bob person sy'n aelod o weithrediaeth yr awdurdod lunio adroddiad blynyddol ynghylch gweithgareddau'r person fel aelod o'r weithrediaeth yn ystod y flwyddyn y mae'r adroddiad yn ymwneud â hi, ac
  - (c) i'r awdurdod gyhoeddi pob adroddiad blynyddol sy'n cael ei lunio gan ei aelodau a chan aelodau ei weithrediaeth.
- (2) Caiff y trefniadau gynnwys amodau o ran cynnwys adroddiad y mae'n rhaid iddynt gael eu bodloni gan y person sydd yn ei lunio.
- (3) Rhaid i awdurdod lleol roi cyhoeddusrwydd i'w drefniadau.
- (4) Wrth arfer ei swyddogaethau o dan yr adran hon rhaid i awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru.

Gwybodaeth Cychwyn

I4 A. 5 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler [a. 178\(3\)](#)

6 Amseru cyfarfodydd cyngor

- (1) Caiff Gweinidogion Cymru roi canllawiau ynghylch amser cynnal cyfarfodydd awdurdod lleol.
- (2) Rhaid i awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir o dan is-adran (1).
- (3) Yn is-adran (1), ystyr “cyfarfodydd awdurdod lleol” yw—
  - (a) cyfarfodydd yr awdurdod lleol;
  - (b) cyfarfodydd unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor i'r awdurdod.

Gwybodaeth Cychwyn

I5 A. 6 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler [a. 178\(3\)](#)

Newidiadau i ddeddfwriaeth: Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, PENNOD 1. (See end of Document for details)

7 Hyfforddi a datblygu aelodau o awdurdod lleol

- (1) Rhaid i awdurdod lleol sicrhau y darperir cyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol i'w aelodau.
- (2) Rhaid i awdurdod lleol sicrhau bod adolygiad blynyddol o anghenion hyfforddi a datblygu'r aelod ar gael i bob aelod o'r awdurdod.
- (3) Rhaid i'r adolygiad gynnwys cyfle am gyfweliad gyda pherson sydd, ym marn yr awdurdod, yn briodol gynnwys i roi cyngor am anghenion hyfforddi a datblygu aelod o awdurdod lleol.
- (4) Wrth arfer ei swyddogaethau o dan yr adran hon rhaid i awdurdod lleol roi sylw i ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru.
- (5) Yn achos awdurdod sy'n gweithredu gweithrediaeth arweinydd a chabinet (Cymru), nid yw cyfeiriad yn yr adran hon at aelod o awdurdod lleol yn cynnwys yr arweinydd gweithrediaeth.

Gwybodaeth Cychwyn

16 A. 7 ddim mewn grym ar Gymeradwyaeth Frenhinol, gweler **a. 178(3)**

Newidiadau i ddeddfwriaeth:

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw effeithiau heb eu gweithredu yn hysbys ar gyfer y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, PENNOD 1.